

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. kovo 15 d.
(OR. en)

7753/24

Tarpinstitucinė byla:
2023/0373(COD)

ENV 299
MI 302
IND 155
CONSOM 108
COMPET 323
MARE 7
PECHE 114
RECH 125
SAN 164
ENT 65
ECOFIN 309
CODEC 804

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 14248/23 + ADD 1 - COM(2023) 645 final

Dalykas: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos siekiant mažinti taršą mikroplastiku
– Politiniai debatai

1. 2023 m. spalio 16 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos siekiant mažinti taršą mikroplastiku¹ – toks patekimas yra vienas iš pagrindinių netyčinės taršos mikroplastiku šaltinių.

¹ Dok. 14248/23 + ADD 1, COM(2023) 645 final.

2. Komisija pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto kartu su poveikio vertinimu Aplinkos darbo grupei pateikė 2024 m. vasario 14 d. Valstybėms narėms pateikus pirmines pastabas, pirmininkaujanti valstybė narė paprašė delegacijų pateikti papildomų pastabų, kuriomis būtų galima vadovautis atliekant su šiuo dokumentu susijusį darbą. Tačiau, kad būtų lengviau daryti tolesnę pažangą dirbant prie šio dokumento, Taryba turėtų pateikti politines gaires dėl trijų klausimų.
3. Siekdama suteikti kryptį debatams būsimame 2024 m. kovo 25 d. Tarybos (aplinka) posėdyje, pirmininkaujanti valstybė narė parengė šio pranešimo priede išdėstytą informacinį dokumentą ir klausimus ministrams.

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos siekiant mažinti taršą mikroplastiku

– Pirmininkaujančios valstybės narės informacinis dokumentas ir klausimai ministrams –

2018 m. ES plastikų žiedinėje ekonomikoje strategijoje pripažinta mikroplastiko keliamą riziką aplinkai ir galbūt žmonių sveikatai ir paraginta diegti novatoriškus sprendimus siekiant kovoti su tarša mikroplastiku iš įvairių šaltinių. Be to, 2019 m. Komisijos vyriausiųjų mokslinių patarėjų grupė pripažino potencialią taršos mikroplastiku keliamą riziką ir paragino imtis atsargumo priemonių. 2020 m. Žiedinės ekonomikos veiksmų planu Komisija įpareigota spręsti mikroplastiko buvimo aplinkoje problemą, ribojant į gaminius sąmoningai pridedamo mikroplastiko kiekį ir sprendžiant mikroplastiko netyčinio patekimo į aplinką klausimą. 2021 m. Nulinės taršos veiksmų plane Komisija pasiūlė, kad ES į aplinką patenkančio (sąmoningai išleidžiamo ir netyčia patenkančio) mikroplastiko kiekį iki 2030 m. sumažintų 30 %.

2023 m. rugsėjo 25 d. Komisija priėmė reglamentą, kuriuo apribojamas į gaminius sąmoningai pridedamo mikroplastiko kiekis¹. 2023 m. spalio 16 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento dėl plastiko granulių patekimo į aplinką prevencijos. Plastiko granulių patekimas į aplinką yra pagrindinis netyčinės taršos mikroplastiku šaltinis.

Plastiko granulės yra pramoninė visos plastiko gamybos žaliava. Plastikinės pramoninės žaliavos būna įvairių formų, įskaitant granules, dribsnius, miltelius ir skystas formas, – visos kartu jos vadinamos „priešgamybinėmis plastiko granulėmis“. Pasiūlyme vartojamas bendras terminas „granulės“. Dėl dabartinės granulių tvarkymo praktikos jų patenka į aplinką visuose tiekimo grandinės etapuose, ypač per gamybos, perdirbimo (granulės iš pirminių ar perdirbtų žaliavų), transporto ir kitas logistikos, perdirbimo bei atliekų tvarkymo operacijas. Kai plastiko granulės patenka į aplinką, jų surinkti beveik neįmanoma. Be to, per vėjo ir vandens sroves plastiko granulės lengvai pasklinda dideliais atstumais.

¹ Dok. C(2023) 6419 final.

Plastiko granulių patekimas į aplinką daro neigiamą poveikį aplinkai, klimatui, galbūt žmonių sveikatai, taip pat daro neigiamą poveikį ekonomikai (pvz., žvejybai, žemės ūkiui, turizmui). Įvertinta, kad 2019 m. ES į aplinką pateko apie 52 140–184 290 tonų granulių. Šis kiekis prilygsta 2 100–7 300 granulių pripildytų sunkvežimių per metus. Į aplinką patenkančios plastiko granulės yra trečias viso mikroplastiko netyčinio patekimo į aplinką šaltinis.

Tikimasi, kad įgyvendinus šį pasiūlymą į aplinką patenkančių granulių kiekis bus sumažintas ir jų ten pateks iki 74 % mažiau. Be to, tikimasi, kad taikant bendras ES masto priemones bus ne tik sumažintas į aplinką patenkančių plastiko granulių kiekis, taigi ir jų neigiamas poveikis, bet ir padėta užtikrinti vienodesnes sąlygas veiklos vykdytojams visoje ES.

Pasiūlyme numatytos priemonės, kurias turi įgyvendinti veiklos vykdytojai visoje tiekimo grandinėje, taip pat ataskaitų teikimo ir atitikties sistema.

Priemonės, kurias turi įgyvendinti veiklos vykdytojai

Plastiko granulių patekimo į aplinką priežastys daugiausia yra nepakankamas informuotumas ir netinkama tvarkymo praktika, todėl jį galima iš esmės sumažinti greitai imantis priemonių. Komisija siūlo užtikrinti, kad visi veiklos vykdytojai, Europos Sąjungoje tvarkantys daugiau kaip penkias tonas granulių per metus, taip pat visi ES vežėjai ir ne ES vežėjai, vežantys plastiko granules Europos Sąjungoje, imtųsi reikiamų priemonių tokia prioritetine tvarka: prevencija, kad granulės neišblyrėtų; išbyrančių granulių sulaikymas, užtikrinant, kad jos neterštų aplinkos, o paskutinis variantas, kai kitos galimybės išnaudotos, išblyrėjusių arba į aplinką patekusių granulių išvalymas. Priemonės išvardytos pasiūlymo I ir III prieduose. Pirmaujantys ekonominės veiklos vykdytojai šias priemones jau įgyvendina. Nacionalinės kompetentingos institucijos yra įgaliotos reikalauti įgyvendinti papildomas arba kitokias priemones.

Ataskaitų teikimo ir atitikties sistema

Atitikties sistemoje itin svarbus vaidmuo tenka nacionalinėms kompetentingoms institucijoms, nes jos privalo atlikti aplinkosauginius patikrinimus ir vykdyti kitas tikrinimo priemones, laikydamosi rizika grindžiamo požiūrio. Be to, siekiant padėti nacionalinėms kompetentingoms institucijoms tikrinti atitiktį, didesni veiklos vykdytojai turi gauti nepriklausomos trečiosios šalies išduotą atitikties sertifikatą. Kad būtų sumažinta mažesniems veiklos vykdytojams tenkanti našta, nėra numatyta, kad jie turi gauti trečiosios šalies sertifikatą, vietoj to jie turi pateikti savideklaraciją, kuria būtų patvirtinama jų atitiktis. Ir apie sertifikatus, ir apie savideklaracijas turėtų būti pranešama kompetentingoms institucijoms. Be to, numatyta suderinta į aplinką patenkančio plastiko granulių kiekio vertinimo metodika.

Jūrų transportas

Pasiūlyme neaptariamas plastiko granulių pateikimas į jūrą jas vežant jūrų transportu. Nors granulės į jūrą atsitiktinai patenka retai, tai daro staigų ir didelį neigiamą poveikį vietos ekosistemoms ir paveiktoms bendruomenėms, kaip matyti iš neseniai Ispanijos ir Prancūzijos pakrantėse įvykusių su granulėmis susijusių incidentų. Tarptautinėje jūrų organizacijoje (IMO) vyksta diskusijos, kaip sumažinti su plastiko granulių vežimu susijusią riziką aplinkai, taikant savanoriškas ir privalomas priemones trijose srityse: vežimo informacijos, kokybiško pakavimo ir saugaus sukrovimo. Vis dėlto nėra numatoma, kad dėl IMO vykstančių diskusijų trumpuoju laikotarpiu bus nustatytos privalomos priemonės.

Klausimai ministrams

1. *Ar, atsižvelgiant į pasiūlymu numatomus pasiekti tikslus, manote, kad siūlomos priemonės yra tinkamos?*
2. *Kaip vertinate pasiūlymą kalbant apie atsakomybę (įskaitant atsakomybę už atitikties patikras), priskirtą įvairiems viešiesiems ir privatiesiems subjektams?*
3. *Ar, atsižvelgiant į IMO vykstančių diskusijų padėtį, į siūlomą reglamentą reikėtų įtraukti ir su jūrų transportu susijusias priemones?*